

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक-पजवि-१८/०५/प्र.क्र.४८०/जल-१२,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २४ ऑक्टोबर, २००५.

वाचा :-

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक-पजवि-१८/०२/प्र.क्र.२४०/ जल-१२,
दि.३० एप्रिल, २००३

पार्श्वभूमी:-

महाराष्ट्र राज्यातील पडीक / अवनत जमिनीचा विकास करण्यासाठी शासनाने पाणलोट आधारित विकास कार्यक्रमावर भर दिला आहे. त्यानुसार एकात्मिक पाणलोट विकास आणि ग्रामीण उदरनिर्वाह मिशन या राज्यस्तरीय मिशनची स्थापनादेखील करण्यात आली आहे. तथापि, मराठवाडा विभागाची विशिष्ट भौगोलिक परिस्थिती जसे जास्त कोरडवाहू क्षेत्र कमी नैसर्गिक वनस्पती असल्यामुळे पाण्याची टंचाई सतत असते, भूगर्भातील पाण्याची पातळी सुद्धा कमी होत असल्यामुळे या विभागातील भूगर्भातील पाण्याची पातळी वाढविण्याच्या दृष्टीने एक वेगळे मराठवाडा पाणलोट मिशन स्थापन करण्यासाठी प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्या अनुषंगाने पुढीलप्रमाणे शासन निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय:-

- १) मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनची स्थापना करण्यात येत आहे.
- २) मराठवाडा पाणलोट विकास एक स्वतंत्र प्रकल्प म्हणून पुढील ४ वर्षांत राबविण्यात येईल.
- ३) सदर मिशनसाठी आर्थिक वर्ष २००५-०६ मध्ये रु.४ कोटी एवढी तरतूद उपलब्ध करून देण्यात येईल.
- ४) मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनची कार्यपद्धती खालील प्रमाणे राहील.
- ५) मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनअंतर्गत मराठवाड्यातील प्रत्येक जिल्ह्यासाठी पाणलोट क्षेत्र विकासाकरीता निधीच्या उपलब्धतेप्रमाणे क्षेत्र निवडण्यात येईल. सदरहू पाणलोट विकास प्रकल्प केंद्र शासनाच्या हरियाली मार्गदर्शक सूचना व राज्य शासनाच्या पाणलोट विकासाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे राबविण्यात येईल.
- २) मराठवाडा पाणलोट विकास मिशनची रचना व जिल्हा पाणलोट विकास मिशनची रचना तसेच कार्यपद्धती शासनाने यापूर्वी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयांप्रमाणे राहील. स्थानिक गरजेनुसार त्यात प्रशासक व तज्ज्ञ लोकांचा समावेश करण्यात येईल.

- ३) केंद्र शासनाच्या हरियाली मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे प्रकल्प कार्यान्वयन अभिकरणाची निवड करण्यात येईल. प्रकल्प कार्यान्वयन अभिकरण म्हणून शासकीय यंत्रणांची निवड करावयाची असल्यास ती विभागीय पाणलोट विकास मिशन करील.
- ४) प्रकल्प कार्यान्वयन अभिकरण पाणलोट विकास ~~पथका~~ची स्थापना करतील. पाणलोट विकास पथकांमध्ये तालुकास्तरावरील संबंधीत विभागांचे अधिकारी/कर्मचारी राहतील. पाणलोट विकास पथके या पूर्वीच्या शासन निर्णया प्रमाणे राहतील. स्थानिक गरजांप्रमाणे विभागीय पाणलोट विकास मिशन आवश्यक त्या सुधारणा करू शकेल.
- ५) गांव पाणलोट समितीची रचना शासनाच्या दि.१ नोव्हेंबर, २००३ च्या शासन निर्णयाप्रमाणे राहिल.
- ६) लोकसहभाग मिळविणे, कामात पारदर्शकता आणणे, प्रशिक्षण देणे, सामुहिक संघटन आयोजित करणे, इ.बाबींसाठी केंद्र व राज्य शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश लागू राहतील. स्थानिक गरजांप्रमाणे विभागीय पाणलोट विकास मिशन त्यात योग्य त्या सुधारणा करू शकेल.
- ७) पाणलोट विकास मिशनचे प्रमुख उद्दिष्ट नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा विकास करणे व लोकांचा आर्थिक स्तर उंचावण्यासाठी स्वयंरोजगाराच्या संधी उपलब्ध करणे, हे आहे. त्यामुळे पाणलोट क्षेत्र विकासाचा कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर त्या क्षेत्रात किमान एक वर्षांनंतर "पाणलोट प्लस" चे काम सुरू करण्यात येईल.
- ८) विभागीय पाणलोट विकास मिशन किंवा जिल्हा पाणलोट विकास मिशन यामध्ये समन्वय, कार्यपद्धती व इतर बाबी विभागीय पाणलोट विकास मिशन निश्चित करील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अ. न. त्रिपाठी)

सहसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे खाजगी सचिव,

मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

सर्व मंत्री, राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

मुख्य सचिव,

अतिरिक्त मुख्य सचिव,

शासनाचे सर्व प्रधान सचिव/सर्व सचिव,

सर्व विभागीय आयुक्त,

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व मुख्य अभियंता, पाटबंधारे

मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे

प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,

संचालक, सानाजिक वनीकरण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,

संचालक, फलोत्पादन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
 उप सचिव, (रो.ह.यो.समिती), महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई,
 सर्व जिल्हाधिकारी,
 सर्व अतिरिक्त जिल्हाधिकारी (रोहयो), जिल्हाधिकारी कार्यालय
 सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
 सर्व विशेष कार्य अधिकारी व पदसिद्ध उपविकास आयुक्त (रोहयो शाखा) विभागीय आयुक्तांचे कार्यालय,
 सर्व अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे,
 सर्व अधीक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे, (स्थानिक स्तर)
 सर्व अधीक्षक अभियंता, पर्यावरण अभियांत्रिकी मंडळ, नगर विकास व आरोग्य विभाग
 संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई,
 महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दी करीता),
 विभागीय कृषि सहसंचालक, ठाणे, पुणे, कोल्हापूर, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती, नागपूर, लातूर.
 सर्व अधीक्षक कृषि अधिकारी,
 सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते, नागपूर/अकोला/औरंगाबाद/नाशिक/कोल्हापूर/ फोकणवृत्त
 (ठाणे),
 सर्व मुख्य वनसंरक्षक, / सर्व उपवनसंरक्षक
 संपर्क अधिकारी (नियोजन विभाग), महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क यांचे कार्यालय, मुंबई (प्रसिध्दी)
 सर्व विभागीय वनसंरक्षक/सर्व विभागीय मृदसंचारण अधिकारी,
 सर्व उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण विभाग,
 सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
 महालेखापाल, (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,
 महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,
 सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
 सर्व मंत्रालयीन विभाग,
 सर्व कार्यासन अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
 निवडनस्ती/जल-१२.

लैंगण् सांकेतोद् — 2006 05 96993892009